

VESELĪBAS APRŪPES DARBINIEKU PRASMJU KOPUMA (SKILL MIX) ATTĪSTĪBA

Daiga Behmane, Ph.D

Maģistra studiju programmas «Veselības vadība» direktore
Sabiedrības veselības institūta padomes locekle un vaļošā
pētniece

Rīgas Stradiņa universitāte

VESELĪBAS APRŪPES DARBINIEKU PRASMJU KOPUMS

- ✓ Iemesli, kāpēc VA darbinieku prasmju dažādība ir svarīga veselības aprūpes sistēmas attīstībai
- ✓ Instrumenti prasmju pilnveides īstenošanai
- ✓ Izaicinājumi un risinājumi digitālās transformācijas kontekstā

Definīcijas **Personāla prasmju kopums (skill mix)**

Personāla prasmju kopums nozīmē

- pieejamo darbinieku skaitu,
- viņu kvalifikāciju un prakses apjomu,
- viņu individuālo prasmju un pieredzes līmeni
- dažādu kategoriju darbinieku kombināciju vai grupēšanu*

Prasmju kopumu attiecina uz

- plašu makrolīmeņa plānošanu vai
- mikrolīmenī - pakalpojumu sniegšanas kontekstu.

* <https://www.lawinsider.com/dictionary/staff-skill-mix>

Prasmju kopuma attīstību noteicošie faktori

FAKTORS	INTERVENCE
Prasmju nepietiekamība	Nomainīt prasmes, uzlabot esošās
Izmaksu ierobežošana	Celt darba produktivitāti mikrolīmenī mainot personāla sastāvu/līmeni , ieviest organizatoriskus pasākumus makro līmenī – VT ekonomisko novērtēšanu, datu uzkrāšanu, datu analītiku u.c.
Kvalitātes paaugstināšana	Uzlabot personāla prasmju izmantošanu un izvietojumu , lai sasniegtu vislabāko kombināciju, ieviest organizatoriskus pasākumus makro līmenī – kvalitātes indikatorus
Jaunas medicīnas tehnoloģijas	Atkārtoti apmācīt darbiniekus jaunās prasmēs, ieviest jauna veida darbiniekus t.sk., medicīnas inženieru lomas paaugstināšana
Jaunas veselības programmas	Noteikt izmaksu ziņā efektīvu nepieciešamo darbinieku sastāvu , uzlabot pašreizējā personāla prasmes , ieviest jaunus darbinieku veidus
Veselības sektora reforma	Pielāgot darbinieku lomas , ieviest jaunas lomas un jauna veida darbiniekus

Aktuālais darbinieku prasmju un uzdevumu pārskatīšanā

- Prasmju kopuma un uzdevumu maiņas pārskatīšana **profilaksē un veselības veicināšanā, ambulatorajā aprūpē, hronisko pacientu aprūpē, paliatīvajā aprūpē**, kā arī mazapdzīvotiem un **attālinātiem reģioniem**
- Prasmju kopuma pārskatīšana saistībā ar **VA digitalizāciju**

Prasmju kopumu un uzdevumu maiņu veic 2 veidos

- 1) **Tiešā veidā** – apmācības, jauni pienākumi, jauna veida darbinieki, ...
- 2) **Netiešā veidā** – veicot aprūpes organizācijas, sadarbības modeļu izmaiņas, u.c.

Prasmju kopuma un uzdevumu maiņa **Hronisko pacientu aprūpē**

- 1) **Aprūpes plānu** izveide un koordinācija
- 2) **Aprūpes koordinātoru** lomas ieviešana (gadījumu vadītāji, pacientu navigatori), kas uzaru aprūpes plānus un pacientu veselību un labklājību
- 3) **Mājas aprūpes paplašināšana**, pacientu un aprūpētāju lielāka iesaiste pacientu uzvedības izmaiņu atbalstītam
- 4) **Īpašu profilakses funkciju ieviešana primārajā aprūpē** (medmāsas, farmaceiti, sabiedrības veselības speciālisti, pacientu navigatori, pacientu organizācijas), kas veicina veselības pratību, piedāvā padomus un konsultācijas un veicina veselīgu dzīvesveidu
- 5) **Daudzprofesionālās komandas**, kas ļauj dažādām profesijām (ģimenes ārsti, speciālisti, medmāsas, terapeiti, sociālie darbinieki, sabiedrības veselības speciālisti) sadarboties pāri nozaru robežām, lai organizētu un koordinētu kopīgu aprūpi un sasaistītu veselības un aprūpes pakalpojumus

Prasmju kopuma un uzdevumu maiņa **digitālās transformācijas kontekstā**

IZAICINĀJUMI

- Digitālā transformācija veselības nozarē prasa **adaptīvas izmaiņas cilvēku attieksmē un prasmēs**, kā arī tiesiskajā regulējumā un darba organizācijā.
- Digitālās tehnoloģijas nodrošina tikai rīkus un nevar pārveidot veselības nozari, tās ir **produktīvi jāizmanto veselības aprūpes darbiniekiem un pacientiem**.
- **Juridiskie, finansiālie un organizatoriskie aspekti**, kas izstrādāti pirmsdigitalizācijas laikmetā, **nav atbilstoši reformēti**, lai tehnoloģija varētu radīt pievienoto vērtību.

POLITIKAS UZDEVUMI

1. Vairo veselības darbinieku un pacientu uzticēšanos digitālās transformācijas priekšrocībām;
2. Uzlabot zināšanas un prasmes, kas vajadzīgas efektīvai digitālo veselības tehnoloģiju izmantošanai;
3. Veselības pakalpojumu organizācijas, juridisko un finansiālo jautājumu pielāgošana digitālajai transformācijai

Digitālās tehnoloģijas prasa izmaiņas prasmēs un darba organizācijā

IZMAIŅAS PRASMĒS

- Veselības izglītības un profesionālās apmācības **pamatsaturā jāiekļauj digitālās prasmes**
- Veselības izglītībā un apmācībā vēl vairāk **jāuzsver specifiskas starppersonu prasmes**, jo īpaši uz pacientu vērstā saziņā un kopīgu lēmumu pieņemšanā starp pacientu un pakalpojumu sniedzēju u.c.
- Esošajiem veselības aprūpes darbiniekiem jāatrod **laiks un elastīgi veidi digitālo prasmju uzlabošanai**;
- Lielāka personu loka izveide ar **hibrīda prasmju kombināciju**, lai pārvaldītu transformāciju: **klīniskās, tehnoloģiskās un pārmaiņu vadības prasmes**

IZMAIŅAS VA ORGANIZĀCIJĀ, REGULĒJUMĀ UN FINANSĒŠANĀ

- Strukturālas izmaiņas **inovatīvu risinājumu adaptācijai sistēmā**
- Prasmju piedāvājuma un pieprasījuma saskaņošana - **jaunas amata vietas personām ar hibrīda prasmju kombināciju**
- Digitālās nākotnes iekļaušana **veselības aprūpes darbaspēka plānošanā**

Literatūra

Buchan J, Dal Poz MR. (2002). Skill mix in the health care workforce: reviewing the evidence. Bull World Health Organ. 80(7):575-80. Epub 2002 Jul 30. PMID: 12163922; PMCID: PMC2567564.

WHO (2008). How can optimal skill mix be effectively implemented and why?

WHO (2010). How to create conditions for adapting physicians' skills to new needs and lifelong learning

WHO (2022). Policy brief 46: How can skill-mix innovations support the implementation of integrated care for people with chronic conditions and multimorbidity?

Who (2022). Skill-mix Innovation, Effectiveness and Implementation, University Printing House, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom

Koopmans, L., Damen, N. & Wagner, C. Does diverse staff and skill mix of teams impact quality of care in long-term elderly health care? An exploratory case study. *BMC Health Serv Res* **18**, 988 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3812-4>

OECD (2020). Empowering the health workforce, Directorate of Employment, Labour and Social Affairs (ELS), Health Division

PALDIES!

Daiga Behmane

Veselības vadības docētāju grupa

Rīgas Stradiņa universitāte

Daiga.Behmane@rsu.lv

